

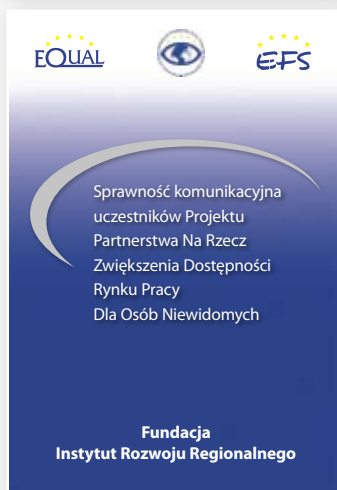
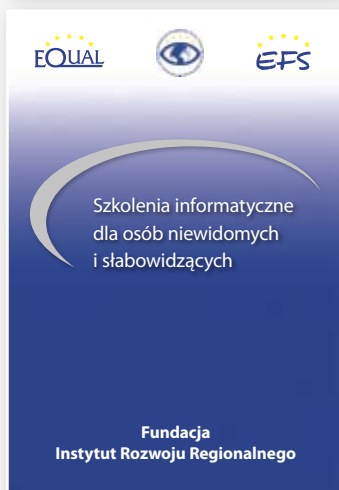
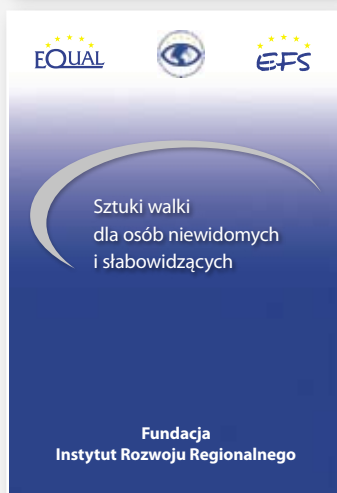
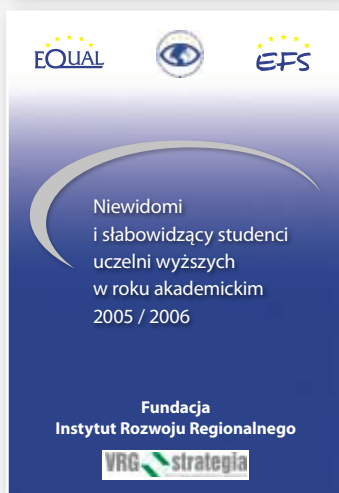
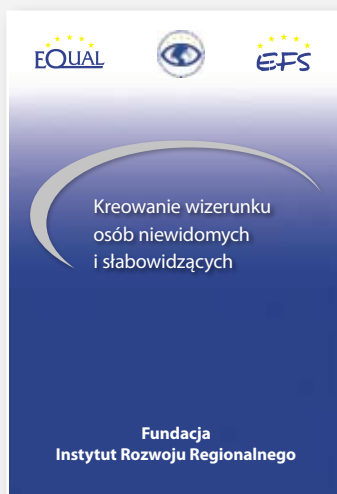
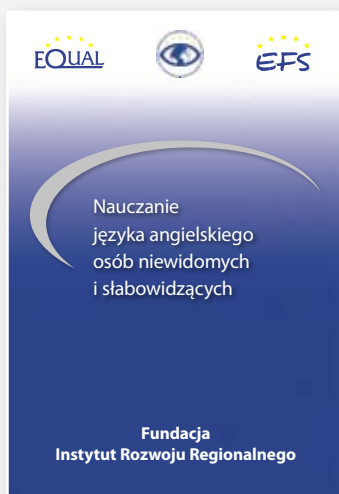

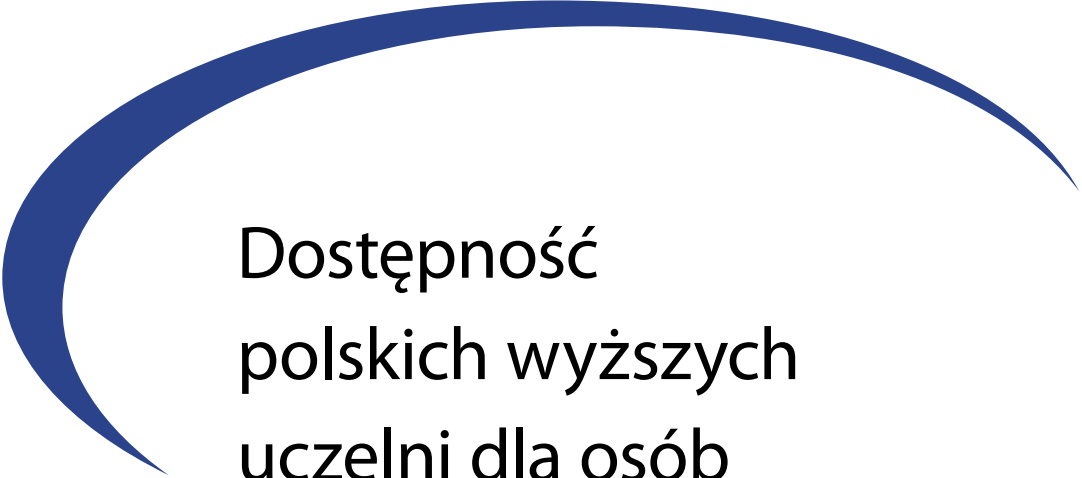
Dostępność polskich wyższych uczelni dla osób niepełnosprawnych

**Fundacja
Instytut Rozwoju Regionalnego**

W serii publikacji Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego ukazą się również:

Dostępność
polskich wyższych
uczelni dla osób
niepełnosprawnych

**Fundacja
Instytut Rozwoju Regionalnego**

**Instytut Badań Marketingowych i Społecznych
VRG Strategia**

Kraków 2007

Wydawca

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego
31-261 Kraków, ul. Wybickiego 3A,
tel.: (012) 629 85 14, faks: (012) 629 85 15
e-mail: biuro@firr.org.pl
[http:// www.firr.org.pl](http://www.firr.org.pl)
Organizacja Pożytku Publicznego
KRS: 0000170802
Nr konta 77 2130 0004 2001 0255 9953 0005

Opracowanie

Lucjan Klyszcz

Konsultacja

Aleksander Waszkielewicz, Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego
Jacek Zadrozny, Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego

Redakcja

Aleksander Waszkielewicz, Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego

Opracowanie graficzne i skład

Studio Graficzne 4DTP
e-mail: 4DTP@ceti.pl

Druk

Omega Druk

ISBN

978-83-925390-8-7

Nakład

1000 egzemplarzy

© Kraków 2007

Wydanie I bezpłatne, nie przeznaczone do sprzedaży.

Opisane w niniejszej publikacji rezultaty powstały w ramach Projektu realizowanego przez Partnerstwo na Rzecz Zwiększenia Dostępności Rynku Pracy dla Osób Niewidomych w ramach Programu Operacyjnego Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL.

Publikacja współfinansowana z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL oraz z budżetu państwa.

Spis treści

Wstęp.....	5
Założenia	5
Badana populacja	7
Technika realizacji	9
Raport	9
Dostępność polskich wyższych uczelni dla osób z dysfunkcją wzroku	10
Do kogo w uczelni winien zgłosić się niewidomy lub słabowidzący kandydat na studenta?	10
Opinie osób odpowiedzialnych za kontakt z niepełnosprawnymi studentami	13
Możliwość studiowania przez osoby z poważną dysfunkcją wzroku	15
Podsumowanie	24
Aneks	26
Kwestionariusz	26

Spis tabel i wykresów

Tabela 1. Struktura uczelni objętych badaniem według kryterium publiczne i niepubliczne	8
Tabela 2. Struktura uczelni objętych badaniem według profilu	8
Tabela 3. Czy w uczelni istnieje pełnomocnik rektora lub inna osoba wyznaczona do kontaktu z niepełnosprawnymi kandydatami na studentów?	10
Tabela 4. Osoba, do której powinien zgłosić się niepełnosprawny kandydat na studenta	11
Tabela 5. Stanowisko lub funkcja respondentą kompetentnego w sprawach studentów niepełnosprawnych	14
Tabela 6. Profil szkół, które udzieliły wywiadu	15
Tabela 7. Czy w uczelni istnieje możliwość studiowania przez osoby z poważnym inwalidztwem wzroku?	15
Tabela 8. Kierunki wskazane jako dostępne dla osób z poważną dysfunkcją wzroku	17
Tabela 9. Czy w ostatnich latach do uczelni zgłaszali się niewidomi lub słabowidzący kandydaci?	18
Tabela 10. Rodzaj egzaminu zdawanego przez niewidomych i słabowidzących kandydatów	19
Tabela 11. Czy w uczelni obowiązują jakieś wewnętrzne zapisy prawne, regulujące sytuację studentów niepełnosprawnych?	20
Tabela 12. Czy niewidomy student miałby prawo swobodnego nagrywania wszystkich wykładów?	20
Tabela 13. Rozwiązania techniczne lub organizacyjne dla niewidomych i słabowidzących w ramach uczelni	21
Tabela 14. Propozycje rozwiązań technicznych lub organizacyjnych poprawiających sytuację studentów niewidomych i słabowidzących w przyszłości	22
Wykres 1. Czy w uczelni istnieje pełnomocnik rektora lub inna osoba wyznaczona do kontaktu z niepełnosprawnymi kandydatami na studentów (dla uczelni ogółem)?	10
Wykres 2. Osoba, do której powinien zgłosić się niepełnosprawny kandydat na studenta (dla uczelni ogółem)	12
Wykres 3. Czy w uczelni istnieje możliwość studiowania przez osoby z poważnym inwalidztwem wzroku (dla uczelni ogółem)?	16

Raport poniższy przedstawia wyniki badania przeprowadzonego w maju i czerwcu 2007 r. przez Instytut Badań Marketingowych i Społecznych VRG Strategia.

Badanie zostało zrealizowane przez Partnerstwo na Rzecz Zwiększenia Dostępności Rynku Pracy dla Osób Niewidomych, którego działania są realizowane w ramach Tematu A „Ułatwienie wchodzenia i powrotu na rynek pracy osobom mającym trudności z integracją lub reintegracją na rynku pracy, celem promowania rynku pracy otwartego dla wszystkich” programu operacyjnego – Program Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL dla Polski 2004-2006. Program jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz z budżetu państwa.

Pomysłodawcą badania jest administrator Partnerstwa – Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego.

Założenia

Zasadniczym celem sondażu było zbadanie dostępności polskich wyższych uczelni dla osób niepełnosprawnych.

Część pierwsza badania miała przynieść odpowiedź na pytanie, czy w uczelniach wyższych istnieją osoby lub struktury wyspecjalizowane do kontaktów z kandydatami lub studentami niepełnosprawnymi. Ta część badania odnosi się w równej mierze do wszystkich rodzajów niepełnosprawności.

Część druga miała stanowić próbę uszczegółowienia problemu na przykładzie kandydatów niewidomych i słabowidzących, których sytuacja jest szczególnie trudna. Mimo, iż badanie koncentrowało się wyłącznie na osobach z dysfunkcją wzroku, jego wyniki w większości przypadków dają się uogólnić również na inne rodzaje niepełnosprawności.

Z uprzednio przeprowadzonego badania opinii niewidomych i słabowidzących studentów¹ wiadomo, że poszczególne wyższe uczelnie bardzo różnią się pod względem stosunku do niepełnosprawnych kandydatów. Niektóre uczelnie posiadają wyspecjalizowane jednostki administracyjne lub osoby

---

¹ Klyszcz, L. (2007). Niewidomi i słabowidzący studenci uczelni wyższych w roku akademickim 2005/2006. Kraków, Wydaw. Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego.

6 | Wstęp

delegowane do rozwiązywania problemów niepełnosprawnych kandydatów na studia. W innych uczelniach nie istnieją struktury tego rodzaju, lecz obowiązują zwyczajowe sposoby podejmowania decyzji w kwestii przyjmowania osób niepełnosprawnych, na przykład decyduje o tym rektor lub kanclerz. Istnieje też grupa wyższych uczelni, w których niepełnosprawny kandydat na studenta napotyka przeszkodę w postaci całkowitego braku osób kompetentnych.

Głównym celem prezentowanego sondażu była weryfikacja wyżej opisanego stanu w odniesieniu do wszystkich polskich wyższych uczelni. Badanie obejmowało dwa etapy:

- I Etap pierwszy polegał na ustaleniu, czy w danej uczelni istnieje osoba lub struktura organizacyjna delegowana do rozwiązywania problemów niepełnosprawnych kandydatów na studia. W przypadku istnienia takiej struktury lub osoby do bazy danych wprowadzono stosowne dane kontaktowe. Etap pierwszy badania objął 427 wyższych uczelni.
- I Etap drugi badania polegał na przeprowadzeniu krótkiego wywiadu telefonicznego techniką CATI z osobami odpowiedzialnymi za nabór niepełnosprawnych kandydatów. Wywiad koncentrował się na następujących kwestiach:
  - I Czy w uczelni istnieje możliwość studiowania osób z poważnym inwalidztwem wzroku?
  - I Które kierunki są dostępne dla studentów niewidomych lub słabowidzących?
  - I Czy w ostatnim okresie zgłaszali się jacyś niewidomi lub słabowidzący kandydaci na studia?
  - I Jaką formę miał w latach ubiegłych egzamin wstępny w przypadku osób z poważniejszym inwalidztwem wzroku?
  - I Czy w uczelni obowiązują jakieś wewnętrzne zapisy prawne, regulujące sytuację studentów niepełnosprawnych?
  - I Czy niewidomy student miałby w uczelni prawo swobodnego nagrywania wszystkich wykładów?
  - I Czy uczelnia posiada jakieś rozwiązania techniczne lub organizacyjne ułatwiające studia osobom niewidomym i słabowidzącym?
  - I Propozycje rozwiązań prawnych i organizacyjnych poprawiające sytuację studentów niewidomych i słabowidzących.

Wywiad przeprowadzono w 232 uczelniach wyższych. Pełny tekst kwestionariusza wywiadu zamieszczono na końcu niniejszego opracowania.

Badana populacja

Badaniem objęto 427 wyższych uczelni publicznych i prywatnych. Z badania wyłączone wyższe uczelnie, w których dobry stan zdrowia stanowi warunek przyjęcia – wyższe szkoły wojskowe, morskie, policyjne itp. Liczba 427 uczelni stanowi reprezentację wyczerpującą – badaniem objęto wszystkie wyższe uczelnie, które udało się odnaleźć. Badaniem objęto zarówno uczelnie podległe Ministerstwu Nauki i Szkolnictwa Wyższego, jak też uczelnie podległe innym resortom (Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Kultury).

Oprócz podziału na uczelnie publiczne i prywatne, na użytek niniejszego opracowania przyjęto klasyfikację szkół wyższych według następujących kategorii:

- | ekonomiczne,
- | artystyczne,
- | rolnicze,
- | humanistyczne,
- | wychowania fizycznego,
- | medyczne,
- | uniwersytety,
- | techniczne,
- | pedagogiczne,
- | wyższe zawodowe,
- | językowe.

W szeregu przypadków, szczególnie szkół niepublicznych, przypisanie uczelni do jednej z powyższych kategorii nastręcza poważne trudności, gdyż wiele z tych uczelni ma profil mieszany, obejmuje na przykład kierunki biznesowe i humanistyczne. W takim przypadku klasyfikowano uczelnię do tej kategorii, która w jej nazwie jest eksponowana na pierwszym miejscu. W przypadku, gdy profil uczelni nie był odzwierciedlony w nazwie, kierowano się informacjami ze strony internetowej. Pamiętaj jednak trzeba, że proponowana klasyfikacja ma charakter umowny i powstała jedynie na użytek niniejszego opracowania.

8 | Wstęp

Poniższe tabele prezentują strukturę uczelni objętych badaniem.

Tabela 1. Struktura uczelni objętych badaniem według kryterium publiczne i niepubliczne.

	Liczba	%
Niepubliczne	315	73,8%
Publiczne	112	26,2%
Ogółem	427	100,0%

Okolo 1/4 wyższych uczelni objętych badaniem to uczelnie publiczne, 3/4 – niepubliczne.

Tabela 2. Struktura uczelni objętych badaniem według profilu.

	Typ uczelni				Ogółem	
	Niepubliczna		Publiczna		Liczba	%
	Liczba	%	Liczba	%		
Ekonomiczna	175	55,6%	5	4,5%	180	42,2%
Humanistyczna	71	22,5%	1	0,9%	72	16,9%
Wyższa Zawodowa	17	5,4%	33	29,5%	50	11,7%
Techniczna	22	7,0%	19	17,0%	41	9,6%
Artystyczna	5	1,6%	18	16,1%	23	5,4%
Uniwersytet	1	0,3%	17	15,2%	18	4,2%
Pedagogiczna	11	3,5%	6	5,4%	17	4,0%
Wychowania Fizycznego	5	1,6%	6	5,4%	11	2,6%
Rolnicza	0	0,0%	7	6,3%	7	1,6%
Językowa	7	2,2%	0	0,0%	7	1,6%
Medyczna	1	0,3%	0	0,0%	1	0,2%
Ogółem	315	100,0%	112	100,0%	427	100,0%

Wśród polskich wyższych uczelni objętych badaniem dominują uczelnie o profilu ekonomicznym (około 42%), w dalszej kolejności humanistyczne (około 17%), wyższe zawodowe (około 12%) oraz techniczne (około 10%).

Technika realizacji

Pierwszy etap badania – weryfikację bazy danych wyższych uczelni – przeprowadzono poprzez kwerendę dostępnych źródeł informacji komercyjnych baz danych, wykazów ministerialnych, stron internetowych uczelni itp.

W oparciu o tak zbudowaną bazę danych przeprowadzono telefoniczne rozmowy wstępne ze wszystkimi 427 uczelniami w celu ustalenia danych kontaktowych osób odpowiedzialnych za nabór studentów niepełnosprawnych.

Kontakty takie udało się ustalić w 232 uczelniach. Następnie podjęto próbę przeprowadzenia wywiadu z osobami kompetentnymi. Próbę kontaktu podejmowano 3-krotnie. Jeśli po 3 próbach wskazanej osoby nie udało się zastać, rezygnowano z dalszych prób kontaktu.

Wywiady przeprowadzono techniką wspieranego komputerowo wywiadu telefonicznego CATI w oparciu o kwestionariusz badawczy zamieszczony na końcu niniejszego opracowania.

Raport

Raport z prezentowanego badania obejmuje dwie części – elektroniczną bazę danych oraz niniejsze opracowanie pisemne. Elektroniczna baza danych zawiera zaktualizowane dane teleadresowe każdej z 427 uczelni, informacje o wyniku wstępnego kontaktu, dane kontaktowe osoby odpowiedzialnej za nabór studentów niepełnosprawnych (o ile osoba taka istnieje) oraz wyniki odpowiedzi na pytania kwestionariusza (dla tych uczelni, z których przedstawicielami przeprowadzono wywiad).

Raport pisemny koncentruje się przede wszystkim na prezentacji wyników sondażu wśród przedstawicieli 232 uczelni, które udzieliły wywiadu. Wyniki prezentowane są w zróżnicowaniu dla uczelni publicznych i niepublicznych.

W „Aneksie” zamieszczono kwestionariusz, w oparciu o który przeprowadzono wywiad.

Dostępność polskich wyższych uczelni dla osób z dysfunkcją wzroku

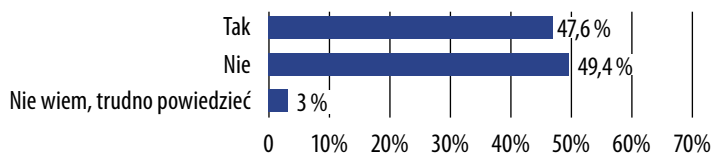
Do kogo w uczelni winien zgłosić się niewidomy lub słabowidzący kandydat na studenta?

Pierwszą kwestią, z jaką zwrócono się do wszystkich 427 uczelni, było pytanie: do kogo w tej uczelni powinna się zgłosić osoba z dysfunkcją wzroku chcąc tutaj studiować. Pytanie było zadawane w taki sposób, że rozmówcy mieli podstawy sądzić, że dzwoni faktycznie zainteresowany kandydat na studenta. W około 85% przypadków rozmowa miała przyjazny charakter, rozmówcy byli mili i starali się udzielić wyczerpujących informacji, nawet jeżeli ich nie posiadali. W około 23% rozmówcy na poziomie sekretariatu ogólnego lub rektoratu nie potrafili podać żadnych konkretnych informacji, odsyłali do innych osób lub wydziałów, byli wyraźnie nieprzygotowani na pytania odnoszące się do ewentualnych studentów z wadami wzroku. Kilka procent z tej grupy reagowało niechęcią, twierdząc z góry, że nie są zainteresowani takimi studentami.

Tabela 3. Czy w uczelni istnieje pełnomocnik rektora lub inna osoba wyznaczona do kontaktu z niepełnosprawnymi kandydatami na studentów?

	Typ uczelni				Ogółem	
	Niepubliczna		Publiczna		Liczba	%
	Liczba	%	Liczba	%		
Tak	145	46,0%	58	51,8%	203	47,6%
Nie	159	50,5%	52	46,4%	211	49,4%
Nie wiem, trudno powiedzieć	11	3,5%	2	1,8%	13	3,0%
Ogółem	315	100,0%	112	100,0%	427	100,0%

Wykres 1. Czy w uczelni istnieje pełnomocnik rektora lub inna osoba wyznaczona do kontaktu z niepełnosprawnymi kandydatami na studentów (dla uczelni ogółem)?

Około połowa ogółu uczelni deklaruje, iż w ich strukturach istnieje osoba specjalnie wyznaczona do kontaktów z niepełnosprawnymi kandydatami na studentów. Dla uczelni publicznych odsetek ten wynosi 52%, dla uczelni niepublicznych 46%. W przypadku około 3% uczelni nie udało się uzyskać wiążącej informacji, czy osoba taka istnieje, czy też nie.

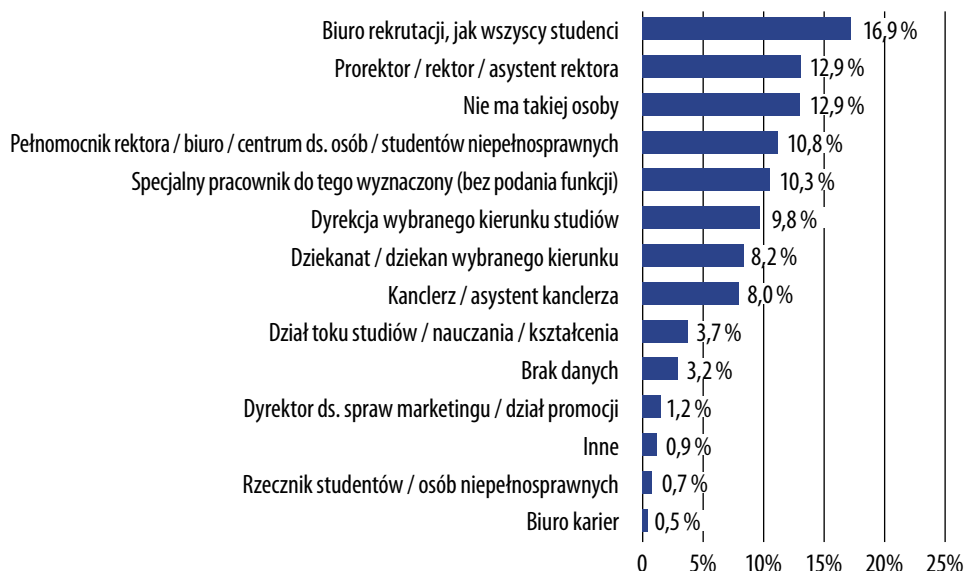
Bez względu na to, czy uczelnia deklaruje posiadanie specjalnej osoby lub struktury organizacyjnej do spraw studentów niepełnosprawnych, rozmówców zapytano, do kogo winien się zgłosić niewidomy lub słabowidzący kandydat na studenta. Zestawienie uzyskanych odpowiedzi przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Osoba, do której powinien zgłosić się niepełnosprawny kandydat na studenta.

	Typ uczelni				Ogółem	
	Niepubliczna		Publiczna		Liczba	%
	Liczba	%	Liczba	%		
Biuro rekrutacji, jak wszyscy studenci	56	17,8%	16	14,3%	72	16,9%
Prorektor / rektor / asystent rektora	45	14,3%	10	8,9%	55	12,9%
Nie ma takiej osoby	43	13,7%	12	10,7%	55	12,9%
Pełnomocnik rektora / biuro / centrum ds. osób / studentów niepełnosprawnych	12	3,8%	34	30,4%	46	10,8%
Specjalny pracownik do tego wyznaczony (bez podania funkcji)	38	12,1%	6	5,4%	44	10,3%
Dyrekcja wybranego kierunku studiów	31	9,8%	11	9,8%	42	9,8%
Dziekanat / dziekan wybranego kierunku	33	10,5%	2	1,8%	35	8,2%
Kanclerz / asystent kanclerza	32	10,2%	2	1,8%	34	8,0%
Dział toku studiów / nauczania / kształcenia	2	0,6%	14	12,5%	16	3,7%
Brak danych	11	3,5%	3	2,7%	14	3,3%
Dyrektor ds. spraw marketingu / dział promocji	5	1,6%			5	1,2%
Inne	3	1,0%	1	0,9%	4	0,9%
Rzecznik studentów / osób niepełnosprawnych	2	0,6%	1	0,9%	3	0,7%
Biuro karier	2	0,6%			2	0,5%
Ogółem	315	100,0%	112	100,0%	427	100,0%

12 | Dostępność polskich wyższych uczelni dla osób z dysfunkcją wzroku

Wykres 2. Osoba, do której powinien zgłosić się niepełnosprawny kandydat na studenta (dla uczelni ogółem).

Około 30% uczelni publicznych deklaruje posiadanie pełnomocnika ds. studentów niepełnosprawnych lub biura bądź centrum do spraw tej kategorii studentów. Około 14% uczelni publicznych obsługuje kandydatów niepełnosprawnych poprzez to samo biuro rekrutacji, które obsługuje wszystkie inne osoby. Podobny odsetek (około 13%) uczelni obsługuje niepełnosprawnych kandydatów poprzez dział nauczania lub jego odpowiedniki. Około 11% uczelni publicznych nie posiada żadnej struktury ani osoby wyspecjalizowanej w rozwiązywaniu problemów niepełnosprawnych kandydatów.

W uczelniach niepublicznych niepełnosprawni kandydaci obsługiwani są najczęściej (około 18%) przez to samo biuro rekrutacji, które obsługuje wszystkich kandydatów na studentów. W odróżnieniu od uczelni publicznych tylko około 4% uczelni niepublicznych deklaruje posiadanie pełnomocnika rektora ds. studentów niepełnosprawnych. Około 14% uczelni niepublicznych nie posiada żadnej osoby ani struktury organizacyjnej wyspecjalizowanej do obsługi niepełnosprawnych kandydatów na studentów. W praktyce odsetek ten jest znacznie wyższy, gdyż pracownicy biura rekrutacji na ogół nie są kompetentni w tej kwestii.

Opinie osób odpowiedzialnych za kontakt z niepełnosprawnymi studentami

W drugiej części badania podjęto próbę skontaktowania się z osobami wskazanymi podczas pierwszego kontaktu jako odpowiedzialne za nabór kandydatów niepełnosprawnych.

Z 203 uczelni, które zadeklarowały posiadanie takiego pracownika lub struktury organizacyjnej, wywiad przeprowadzono w 118 uczelniach. W pozostałych 85 uczelniach z 203 (około 41%) wywiadu nie udało się przeprowadzić mimo wcześniejszej deklaracji o istnieniu osoby lub struktury odpowiedzialnej za studentów niepełnosprawnych. W zdecydowanej większości przypadków powodem nieprzeprowadzenia wywiadu była niemożność skontaktowania się ze wskazaną osobą mimo 3 kolejnych prób².

Jednocześnie wywiad udało się przeprowadzić w 114 uczelniach spośród 224, które podczas wstępnego kontaktu zadeklarowały, że nie posiadają formalnej struktury ani osoby do spraw studentów niepełnosprawnych.

Tak więc, prezentowane niżej wyniki odzwierciedlają poglądy nie tylko osób formalnie odpowiedzialnych za kontakty z studentami niepełnosprawnymi, ale także pracowników kompetentnych w tych kwestiach mimo, iż formalnie nie są delegowani do tych spraw.

W sumie w drugiej części badania przeprowadzono 232 wywiady.

Tabela 5 na następnej stronie przedstawia zestawienie funkcji lub stanowisk respondentów, którzy udzielili wywiadu w drugiej części badania.

---

² Drugą turę badania (wywiady) realizowano w czerwcu, już po zakończeniu zajęć na uczelniach. Fakt ten niewątpliwie utrudnił kontakt z tymi respondentami, którzy są jednocześnie pracownikami naukowymi.

Z drugiej strony, większość kandydatów na studia kontaktuje się z uczelniami właśnie w czerwcu, po uzyskaniu wyników egzaminu maturalnego.

14 | Dostępność polskich wyższych uczelni dla osób z dysfunkcją wzroku

Tabela 5. Stanowisko lub funkcja respondenta kompetentnego w sprawach studentów niepełnosprawnych.

	Typ uczelni				Ogółem	
	Niepubliczna		Publiczna		Liczba	%
	Liczba	%	Liczba	%		
Pracownik administracji uczelni odpowiedzialny za kontakty ze studentami niepełnosprawnymi	31	16,8%	6	12,5%	37	15,9%
Prorektor / rektor / asystent rektora	24	13,0%	4	8,3%	28	12,1%
Pracownik administracji bez funkcji	25	13,6%	3	6,3%	28	12,1%
Pełnomocnik rektora ds. osób niepełnosprawnych	8	4,3%	17	35,4%	25	10,8%
Kierownik / pracownik działu rekrutacji	18	9,8%	6	12,5%	24	10,3%
Kanclerz / asystent kanclerza	19	10,3%	1	2,1%	20	8,6%
Kierownik / pracownik dziekanatu	20	10,9%	0	0,0%	20	8,6%
Dziekan / prodziekan	11	6,0%	0	0,0%	11	4,7%
Pracownik sekretariatu	8	4,3%	0	0,0%	8	3,4%
Specjalista ds. studenckich	5	2,7%	3	6,3%	8	3,4%
Pracownik naukowy odpowiedzialny za kontakty ze studentami niepełnosprawnymi	4	2,2%	1	2,1%	5	2,2%
Specjalista ds. promocji i marketingu	4	2,2%	1	2,1%	5	2,2%
Dyrektor biura uczelni	5	2,7%	0	0,0%	5	2,2%
Pracownik działu nauczania	1	0,5%	2	4,2%	3	1,3%
Rzecznik prasowy	0	0,0%	2	4,2%	2	0,9%
Specjalista ds. naukowo-dydaktycznych	0	0,0%	2	4,2%	2	0,9%
Sekretarz uczelni	1	0,5%	0	0,0%	1	0,4%
Ogółem	184	100,0%	48	100,0%	232	100,0%

Można zauważyć, że struktura funkcji osób, które udzieliły wywiadu koresponduje ściśle ze statystyką osób odpowiedzialnych za kontakty z niepełnosprawnymi kandydatami dla wszystkich 427 uczelni (patrz Tabela 4). Na tej podstawie można założyć, iż próba uczelni, które udzieliły wywiadu, jest reprezentatywna w stosunku do wszystkich uczelni wyższych.

Także struktura profilu szkół, które udzieliły wywiadu, ściśle koresponduje z analityczną strukturą dla wszystkich 427 szkół wyższych.

Tabela 6. Profil szkół, które udzieliły wywiadu.

	Typ uczelni				Ogółem	
	Niepubliczna		Publiczna		Liczba	%
	Liczba	%	Liczba	%		
Ekonomiczna	112	60,9%	2	4,2%	114	49,1%
Humanistyczna	34	18,5%	1	2,1%	35	15,1%
Techniczna	9	4,9%	14	29,2%	23	9,9%
Wyższa Zawodowa	12	6,5%	7	14,6%	19	8,2%
Uniwersytet	0	0,0%	10	20,8%	10	4,3%
Pedagogiczna	6	3,3%	4	8,3%	10	4,3%
Artystyczna	3	1,6%	5	10,4%	8	3,4%
Rolnicza	0	0,0%	4	8,3%	4	1,7%
Wychowania Fizycznego	3	1,6%	1	2,1%	4	1,7%
Językowa	4	2,2%	0	0,0%	4	1,7%
Medyczna	1	0,5%	0	0,0%	1	0,4%
Ogółem	184	100,0%	48	100,0%	232	100,0%

Możliwość studiowania przez osoby z poważną dysfunkcją wzroku

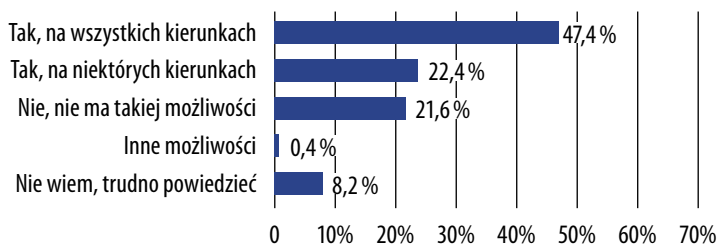
Przedstawiciele wyższych uczelni kompetentnych w sprawach studentów niepełnosprawnych spytano, czy w ich uczelni istnieje możliwość studiowania dla studentów z poważną wadą wzroku.

Tabela 7. Czy w uczelni istnieje możliwość studiowania przez osoby z poważnym inwalidztwem wzroku?

	Typ uczelni				Ogółem	
	Niepubliczna		Publiczna		Liczba	%
	Liczba	%	Liczba	%		
Tak, na wszystkich kierunkach	97	52,7%	13	27,1%	110	47,4%
Tak, na niektórych kierunkach	33	17,9%	19	39,6%	52	22,4%
Nie, nie ma takiej możliwości	43	23,4%	7	14,6%	50	21,6%
Inne możliwości	1	0,5%			1	0,4%
Nie wiem, trudno powiedzieć	10	5,4%	9	18,8%	19	8,2%
Ogółem	184	100,0%	48	100,0%	232	100,0%

16 | Dostępność polskich wyższych uczelni dla osób z dysfunkcją wzroku

Wykres 3. Czy w uczelni istnieje możliwość studiowania przez osoby z poważnym inwalidztwem wzroku (dla uczelni ogółem)?

Możliwość studiowania przez osoby z poważną dysfunkcją wzroku na wszystkich kierunkach deklaruje około 27% uczelni publicznych oraz około 53% uczelni niepublicznych. Różnica ta wynika w jakiejś mierze z faktu, iż uczelnie publiczne mają zwykle więcej kierunków takich jak medycyna, kierunki politechniczne czy sportowe, gdzie wymagany jest dobry stan wzroku. Możliwość studiowania na niektórych kierunkach zgłasza około 40% uczelni publicznych i około 18% uczelni niepublicznych. Całkowity brak możliwości studiowania przez osoby z poważną dysfunkcją wzroku zgłasza około 15% uczelni publicznych oraz około 23% niepublicznych.

Rozmówców, którzy zadeklarowali dostępność wszystkich lub niektórych kierunków dla osób z dysfunkcją wzroku, poproszono o wskazanie tych kierunków.

Tabela 8. Kierunki wskazane jako dostępne dla osób z poważną dysfunkcją wzroku.

	Typ uczelni				Ogółem	
	Niepubliczna		Publiczna		Liczba	%
	Liczba	%	Liczba	%		
Ekonomia	7	20,6%	3	13,6%	10	17,9%
Zarządzanie i marketing	4	11,8%	5	22,7%	9	16,1%
Administracja	5	14,7%	0	0,0%	5	8,9%
Wszystkie, gdzie nie jest wymagane zaświadczenie lekarskie	1	2,9%	2	9,1%	3	5,4%
Nietechniczne	0	0,0%	3	13,6%	3	5,4%
Socjologia	2	5,9%	1	4,5%	3	5,4%
Politologia	3	8,8%	0	0,0%	3	5,4%
Pedagogika	3	8,8%	0	0,0%	3	5,4%
Informatyka	1	2,9%	2	9,1%	3	5,4%
Finanse i rachunkowość	2	5,9%	0	0,0%	2	3,6%
Filologia (różne języki)	0	0,0%	2	9,1%	2	3,6%
Rekreacja	2	5,9%	0	0,0%	2	3,6%
Wszystkie oprócz kosmetologii	1	2,9%	0	0,0%	1	1,8%
Humanistyczne	1	2,9%	0	0,0%	1	1,8%
Wszystkie oprócz turystyki i hotelarstwa	1	2,9%	0	0,0%	1	1,8%
Logistyka	1	2,9%	0	0,0%	1	1,8%
Wszystkie oprócz biologii	0	0,0%	1	4,5%	1	1,8%
Turystyka	1	2,9%	0	0,0%	1	1,8%
Hotelarstwo	1	2,9%	0	0,0%	1	1,8%
Wszystkie oprócz architektury wewnątrz	1	2,9%	0	0,0%	1	1,8%
Wszystkie oprócz fizjoterapii i wychowania fizycznego	1	2,9%	0	0,0%	1	1,8%
Historia	1	2,9%	0	0,0%	1	1,8%
Fizjoterapia	1	2,9%	0	0,0%	1	1,8%
Ochrona środowiska	1	2,9%	0	0,0%	1	1,8%
Inżynieria środowiska	1	2,9%	0	0,0%	1	1,8%
Teologia	0	0,0%	1	4,5%	1	1,8%
Przyrodnicze	0	0,0%	1	4,5%	1	1,8%
Nie wiem, trudno powiedzieć	0	0,0%	1	4,5%	1	1,8%

18 | Dostępność polskich wyższych uczelni dla osób z dysfunkcją wzroku

Jako dostępne dla osób z poważną dysfunkcją wzroku względnie najczęściej wskazywano w uczelniach publicznych następujące kierunki studiów: zarządzanie i marketing (około 23%), ekonomia (około 14%) oraz kierunki nietechniczne (około 14%).

Natomiast w uczelniach niepublicznych: ekonomia (około 21%), administracja (około 15%) oraz zarządzanie i marketing (około 12%).

Respondentów zapytano, czy do ich uczelni zgłaszali się w ostatnich latach jacyś niewidomi lub słabowidzący kandydaci na studentów.

Tabela 9. Czy w ostatnich latach do uczelni zgłaszali się niewidomi lub słabowidzący kandydaci?

	Typ uczelni				Ogółem	
	Niepubliczna		Publiczna		Liczba	%
	Liczba	%	Liczba	%		
Nie, nie było takich kandydatów	124	67,4%	17	35,4%	141	60,8%
Tak, byli tacy kandydaci	46	25,0%	28	58,3%	74	31,9%
Nie wiem, trudno powiedzieć	14	7,6%	3	6,3%	17	7,3%
Ogółem	184	100,0%	48	100,0%	232	100,0%

Około 67% przedstawicieli niepublicznych szkół wyższych twierdzi, że w ostatnich latach do ich uczelni nie zgłosili się żadeni niewidomi ani słabowidzący kandydaci. Dla uczelni publicznych odsetek ten jest znacznie niższy i wynosi około 35%. Tym samym, niewidomi lub słabowidzący kandydaci zgłaszali się w ostatnich latach do około 58% publicznych szkół wyższych oraz 25% niepublicznych szkół wyższych.

Respondentów, którzy zadeklarowali, że do ich uczelni zgłaszali się w ostatnich latach kandydaci niewidomi lub słabowidzący, zapytano o formę egzaminu wstępnego, jaki zdawały tego rodzaju osoby.

Tabela 10. Rodzaj egzaminu zdawanego przez niewidomych i słabowidzących kandydatów.

	Typ uczelni				Ogółem	
	Niepubliczna		Publiczna		Liczba	%
	Liczba	%	Liczba	%		
Bez egzaminu – wyłącznie rozmowa kwalifikacyjna	26	56,5%	7	28,0%	33	46,5%
Egzamin wyłącznie ustny	7	15,2%	3	12,0%	10	14,1%
Bez egzaminu	6	13,0%	1	4,0%	7	9,9%
Egzamin przy wykorzystaniu komputera z przystawką mówiącą	0	0,0%	4	16,0%	4	5,6%
Konkurs świadectw	1	2,2%	4	16,0%	5	7,0%
Kolejność zgłoszeń (bez egzaminu)	3	6,5%	0	0,0%	3	4,2%
Egzamin w druku powiększonym	0	0,0%	1	4,0%	1	1,4%
Egzamin z pomocą lektora	1	2,2%	0	0,0%	1	1,4%
Specjalny tryb zapisany w regulaminie	1	2,2%	0	0,0%	1	1,4%
Nie było osób z taką wadą, która wymagałaby osobnego egzaminu	0	0,0%	1	4,0%	1	1,4%
Egzamin w brajlu	0	0,0%	1	4,0%	1	1,4%
Nie wiem, trudno powiedzieć	1	2,2%	3	12,0%	4	5,6%
Ogółem	46	100,0%	25	100,0%	71	100,0%

Uczelnie wyższe objęte badaniem zdecydowanie najczęściej stosowały wobec niewidomych i słabowidzących kandydatów formę egzaminu w postaci rozmowy kwalifikacyjnej (28% publiczne, około 57% niepubliczne), egzaminu wyłącznie ustnego (12% publiczne, około 15% niepubliczne) lub przyjęcie bez egzaminu (4% publiczne, 13% niepubliczne). Egzamin w formie specjalistycznej (przy pomocy udźwiękowionego komputera, w alfabecie brajla, w druku powiększonym lub przy pomocy lektora) zorganizowało ogółem około 10% uczelni, do których zgłosili się kandydaci z dysfunkcją wzroku. Grupa ta obejmuje niemal wyłącznie uczelnie publiczne.

Respondentów zapytano też, czy w ich uczelniach obowiązują jakieś wewnętrzne zapisy prawne regulujące sytuację studentów niepełnosprawnych.

20 | Dostępność polskich wyższych uczelni dla osób z dysfunkcją wzroku

Tabela 11. Czy w uczelni obowiązują jakieś wewnętrzne zapisy prawne, regulujące sytuację studentów niepełnosprawnych?

	Typ uczelni				Ogółem	
	Niepubliczna		Publiczna		Liczba	%
	Liczba	%	Liczba	%		
Nie, nie ma specjalnych zapisów prawnych	114	62,0%	24	50,0%	138	59,5%
Tak – jest odrębny zapis w statucie uczelni	23	12,5%	13	27,1%	36	15,5%
Stypendia dla osób niepełnosprawnych	9	4,9%	4	8,3%	13	5,6%
Ułatwienia w rekrutacji	0	0,0%	1	2,1%	1	0,4%
Niższe opłaty	1	0,5%	0	0,0%	1	0,4%
Nie wiem, trudno powiedzieć	37	20,1%	6	12,5%	43	18,5%
Ogółem	184	100,0%	48	100,0%	232	100,0%

Około 27% uczelni publicznych objętych badaniem deklaruje, że w statucie uczelni znajdują się specjalne zapisy dotyczące studentów niepełnosprawnych. W grupie uczelni niepublicznych istnienie specjalnych regulacji prawnych deklaruje około 13%.

Tabela 12. Czy niewidomy student miałby prawo swobodnego nagrywania wszystkich wykładów?

	Typ uczelni				Ogółem	
	Niepubliczna		Publiczna		Liczba	%
	Liczba	%	Liczba	%		
Tak – ale po uzyskaniu indywidualnej zgody wykładowcy, który może odmówić	83	45,1%	25	52,1%	108	46,6%
Tak – w oparciu o obowiązujące w uczelni rozwiązania prawne	62	33,7%	18	37,5%	80	34,5%
Nie, nie ma możliwości nagrywania wykładów	8	4,3%	1	2,1%	9	3,9%
Tak – za zgodą rektora lub dziekana	4	2,2%	0	0	4	1,7%
Nie wiem, trudno powiedzieć	27	14,7%	4	8,3%	31	13,4%
Ogółem	184	100,0%	48	100,0%	232	100,0%

Najczęściej stosowanym przez uczelnie rozwiązaniem kwestii nagrywania wykładów jest uzależnienie pozwolenia od zgody indywidualnego wykładowcy.

Rozwiązanie takie deklaruje około 52% uczelni publicznych oraz około 45% uczelni niepublicznych. Około 1/3 uczelni obojga rodzajów deklaruje możliwość nagrywania wykładów w oparciu o obowiązujące zapisy w regulaminie uczelni.

Kolejnym pytaniem, jakie zadano przedstawicielom uczelni wyższych, był poziom wyposażenia w urządzenia specjalistyczne dla niewidomych i słabowidzących.

Tabela 13. Rozwiązania techniczne lub organizacyjne dla niewidomych i słabowidzących w ramach uczelni

	Typ uczelni				Ogółem	
	Niepubliczna		Publiczna		Liczba	%
	Liczba	%	Liczba	%		
Materiały bieżące dostępne w postaci elektronicznej (wykłady, skrypty etc.)	86	47,3%	21	44,7%	107	46,7%
Nie ma żadnych wspomagających rozwiązań technicznych	70	38,5%	16	34,0%	86	37,6%
Udźwiękowiony komputer lub komputery	41	22,5%	16	34,0%	57	24,9%
Wyposażenie biblioteki w urządzenia pozwalające na przetwarzanie materiałów drukowanych do postaci elektronicznej	38	20,9%	15	31,9%	53	23,1%
Asystent dla osoby niepełnosprawnej	20	11,0%	11	23,4%	31	13,5%
Materiały przygotowywane indywidualnie	1	0,5%	1	2,1%	2	0,9%
Windy z sygnałem dźwiękowym	0	0,0%	1	2,1%	1	0,4%
Można wypożyczać literaturę w brajlu	1	0,5%	0	0,0%	1	0,4%
Nie wiem, trudno powiedzieć	5	2,7%	1	2,1%	6	2,6%

Według deklaracji respondentów najczęściej stosowanym rozwiązaniem technicznym, stanowiącym ułatwienie dla osób z dysfunkcją wzroku, jest dostępność materiałów bieżących (wykładów, skryptów) w postaci elektronicznej. Dostępność taką deklaruje około 45% uczelni publicznych oraz około 47% uczelni niepublicznych. Około 34% publicznych uczelni objętych badaniem deklaruje posiadanie udźwiękowanego sprzętu komputerowego. Posiadanie takiego sprzętu zgłasza około 23% uczelni niepublicznych. Wyposażenie biblioteki w sprzęt pozwalający na przetwarzanie materiałów drukowanych do postaci elektronicznej zadeklarowało około 32% uczelni publicznych i około 21% uczelni nie-

22 | Dostępność polskich wyższych uczelni dla osób z dysfunkcją wzroku

publicznych. Istnienie asystenta dla osoby niepełnosprawnej deklaruje około 23% uczelni publicznych i około 11% uczelni niepublicznych.

Na zakończenie wywiadu przedstawiciele uczelni wyższych poproszono o opinie na temat rozwiązań technicznych lub organizacyjnych, które ich zdaniem mogłyby poprawić sytuację studentów niewidomych i słabowidzących w przyszłości.

Tabela 14. Propozycje rozwiązań technicznych lub organizacyjnych poprawiających sytuację studentów niewidomych i słabowidzących w przyszłości

	Typ uczelni				Ogółem	
	Niepubliczna		Publiczna		Liczba	%
	Liczba	%	Liczba	%		
Brak pomysłów	30	32,3%	4	15,4%	34	28,6%
Odpowiednie komputery, oprogramowanie, skanery	17	18,3%	5	19,2%	22	18,5%
Biblioteka materiałów w brajlu	5	5,4%	2	7,7%	7	5,9%
Pomoc finansowa lub dodatkowe stypendia	6	6,5%	1	3,8%	7	5,9%
Akty i regulacje prawne	5	5,4%	0	0,0%	5	4,2%
Asystenci lub opiekunowie osób niepełnosprawnych	5	5,4%	0	0,0%	5	4,2%
Możliwość nagrywania wykładów	3	3,2%	2	7,7%	5	4,2%
Przystosowanie budynku (windy, podjazdy, poręcze)	3	3,2%	1	3,8%	4	3,4%
Powołanie pełnomocnika rektora ds. osób niepełnosprawnych	1	1,1%	2	7,7%	3	2,5%
Dostosowanie się do potrzeb konkretnych osób	2	2,2%	1	3,8%	3	2,5%
Wprowadzić druk powiększający	0	0,0%	2	7,7%	2	1,7%
Udostępnienie wykładów dźwiękowych	0	0,0%	2	7,7%	2	1,7%
Szkolenia dla wykładowców	1	1,1%	0	0,0%	1	0,8%
Komputeryzacja biblioteki	1	1,1%	0	0,0%	1	0,8%
Stworzyć kabiny językowa (filologia)	0	0,0%	1	3,8%	1	0,8%
Przedstawienie problemów niepełnosprawnych rektorowi	0	0,0%	1	3,8%	1	0,8%
Dodatkowe konsultacje	1	1,1%	0	0,0%	1	0,8%
Nie wiem, trudno powiedzieć	25	26,9%	6	23,1%	31	26,1%

Względnie najczęstszą propozycją jest wyposażenie uczelni w sprzęt techniczny jak udźwiękowane komputery, skanery. Za rozwiązaniem takim opowiada się około 1/5 przedstawicieli szkół zarówno publicznych, jak i niepublicznych. Na inne rozwiązania wskazywano relatywnie rzadziej – utworzenie biblioteki materiałów w brajlu postuluje około 6% ogółu, analogiczny odsetek opowiada się za specjalną pomocą dodatkową dla tej kategorii studentów.

Podsumowanie

- I Około połowa ogółu uczelni deklaruje, iż w ich strukturach istnieje osoba specjalnie wyznaczona do kontaktów z niepełnosprawnymi kandydatami na studentów. Dla uczelni publicznych odsetek ten wynosi około 52%, dla uczelni niepublicznych - 46%.
- I Około 30% uczelni publicznych deklaruje posiadanie pełnomocnika ds. studentów niepełnosprawnych lub biura bądź centrum do spraw tej kategorii studentów. Około 14% uczelni publicznych obsługuje kandydatów niepełnosprawnych poprzez to samo biuro rekrutacji, które obsługuje wszystkie inne osoby. Około 11% uczelni publicznych nie posiada żadnej struktury ani osoby wyspecjalizowanej w rozwiązywaniu problemów kandydatów z dysfunkcją wzroku.
- I W uczelniach niepublicznych kandydaci z dysfunkcją wzroku obsługiwani są najczęściej (około 18%) przez to samo biuro rekrutacji, które obsługuje wszystkich kandydatów na studentów. W odróżnieniu od uczelni publicznych tylko około 4% uczelni niepublicznych deklaruje posiadanie pełnomocnika rektora ds. studentów niepełnosprawnych. Około 14% uczelni niepublicznych nie posiada żadnej osoby ani struktury organizacyjnej wyspecjalizowanej do obsługi niewidomych lub słabowidzących kandydatów na studentów.
- I Możliwość studiowania przez osoby z poważną dysfunkcją wzroku na wszystkich kierunkach deklaruje około 27% uczelni publicznych oraz około 53% uczelni niepublicznych. Możliwość studiowania na niektórych kierunkach zgłasza około 40% uczelni publicznych i około 18% uczelni niepublicznych. Całkowity brak możliwości studiowania przez osoby z dysfunkcją wzroku zgłasza około 15% uczelni publicznych oraz około 23% niepublicznych.
- I Jako dostępne dla osób z poważną dysfunkcją wzroku względnie najczęściej wskazywano w uczelniach publicznych następujące kierunki studiów: zarządzanie i marketing (około 23%), ekonomia (około 14%) oraz kierunki nietechniczne (około 14%). Natomiast w uczelniach niepublicznych zgłaszano, jako dostępne dla niewidomych i słabowidzących kierunki: ekonomia (około 21%), administracja (około 15%) oraz zarządzanie i marketing (około 12%).
- I Zgodnie z danymi od respondentów niewidomi lub słabowidzący kandydaci zgłaszali się w ostatnich latach do około 58% publicznych szkół wyższych oraz 25% niepublicznych szkół wyższych.
- I Objęte badaniem uczelnie wyższe zdecydowanie najczęściej stosowały wobec niewidomych i słabowidzących kandydatów formę egzaminu w postaci rozmowy kwalifikacyjnej (28% publiczne, około 56% niepubliczne),

egzaminu wyłącznie ustnego (12% publiczne około 15% niepubliczne) lub przyjęcie bez egzaminu (4% publiczne oraz 13% niepubliczne). Egzamin w formie specjalistycznej (przy pomocy udźwiękowionego komputera, w alfabecie brajla, w druku powiększonym lub przy pomocy lektora) zorganizowało ogółem około 10% uczelni, do których zgłosili się kandydaci z dysfunkcją wzroku. Grupa ta obejmuje niemal wyłącznie uczelnie publiczne.

- I Około 27% uczelni publicznych objętych badaniem deklaruje, że w statucie uczelni znajdują się specjalne zapisy dotyczące studentów niepełnosprawnych. W grupie uczelni niepublicznych istnienie specjalnych regulacji prawnych deklaruje 13%.
- I Najczęściej stosowanym przez uczelnie rozwiązaniem kwestii nagrywania wykładów, jest uzależnienie pozwolenia od zgody indywidualnego wykładowcy. Rozwiązanie takie deklaruje około 52% uczelni publicznych oraz około 45% uczelni niepublicznych. Około 1/3 uczelni obojga rodzajów deklaruje możliwość nagrywania wykładów w oparciu o obowiązujące zapisy w regulaminie uczelni.
- I Według deklaracji respondentów najczęściej stosowanym rozwiązaniem technicznym, stanowiącym ułatwienie dla osób z dysfunkcją wzroku, jest dostępność materiałów bieżących (wykładów, skryptów) w postaci elektronicznej. Dostępność taką deklaruje około 45% uczelni publicznych oraz około 47% uczelni niepublicznych. Około 34% publicznych uczelni objętych badaniem deklaruje posiadanie udźwiękowionego sprzętu komputerowego. Posiadanie takiego sprzętu zgłasza około 23% uczelni niepublicznych. Wypożyczenie biblioteki w sprzęt pozwalający na przetwarzanie materiałów drukowanych do postaci elektronicznej zadeklarowało około 32% uczelni publicznych i około 21% uczelni niepublicznych. Istnienie asystenta dla osoby niepełnosprawnej deklaruje około 23% uczelni publicznych i około 11% uczelni niepublicznych.
- I Względnie najczęściej zgłaszaną propozycją poprawy sytuacji studentów niewidomych i słabowidzących w przyszłości jest wyposażenie uczelni w sprzęt techniczny taki jak udźwiękowione komputery, skanery. Za rozwiązaniem takim opowiada się około 1/5 przedstawicieli szkół zarówno publicznych, jak i niepublicznych. Na inne rozwiązania wskazywano relatywnie rzadziej – utworzenie biblioteki materiałów w brajlu postuluje około 6% ogółu, analogiczny odsetek opowiada się za specjalną pomocą dodatkową dla tej kategorii studentów.

Aneks

Kwestionariusz

Dzień dobry nazywam się..., dzwonię w imieniu Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego. Fundacja realizuje projekt mający na celu zwiększenie zainteresowania studiami wyższymi wśród osób z inwalidztwem wzroku.

Czy mógłbym uzyskać kilka informacji odnośnie możliwości studiowania osób słabowidzących lub niewidomych w Państwa uczelni?

1. Czy w Państwa uczelni istnieje możliwość studiowania przez osoby z poważnym inwalidztwem wzroku?

[1] Tak, na wszystkich kierunkach

[2] Tak, na niektórych kierunkach

[3] Nie, nie ma takiej możliwości → *przejdźcie do pytania 3*

[4] Inne możliwości, jakie? ✍.....

[9] Nie wiem, trudno powiedzieć

2. Które kierunki są dostępne dla studentów niewidomych / słabowidzących?

A. ✍..... D. ✍.....

B. ✍..... E. ✍.....

C. ✍..... F. ✍.....

3. Czy w okresie ostatnich 3 lat zgłaszali się jacyś niewidomi / słabowidzący kandydaci na studia?

[1] Tak, byli tacy kandydaci

[2] Nie, nie było takich kandydatów → *przejdźcie do pytania 5*

[9] Nie wiem, trudno powiedzieć → *przejdźcie do pytania 5*

4. Jaką formę miał w latach ubiegłych egzamin wstępny, w przypadku osób z poważniejszym inwalidztwem wzroku?
- [1] Bez egzaminu – wyłącznie rozmowa kwalifikacyjna
  - [2] Egzamin wyłącznie ustny
  - [3] Egzamin w brajlu
  - [4] Egzamin w druku powiększonym
  - [5] Egzamin przy wykorzystaniu komputera z przystawką mówiącą
  - [6] Egzamin z pomocą lektora
  - [7] Inna forma, jaka? ✍.....
5. Czy w Państwa uczelni obowiązują jakieś wewnętrzne zapisy prawne, regulujące sytuację studentów niepełnosprawnych?
- [1] Tak – jest odrębny zapis w statucie uczelni
  - [2] Tak – istnieje specjalne rozporządzenie rektora
  - [3] Inne rozwiązania prawne, jakie? ✍.....
  - [4] Nie, nie ma specjalnych zapisów prawnych
  - [9] Nie wiem, trudno powiedzieć
6. Czy niewidomy student miałby w Państwa uczelni prawo swobodnego nagrywania wszystkich wykładów?
- [1] Tak – w oparciu o obowiązujące w uczelni rozwiązania prawne
  - [2] Tak – ale po uzyskaniu indywidualnej zgody wykładowcy, który może odmówić
  - [3] Nie, nie ma możliwości nagrywania wykładów
  - [4] Inne rozwiązanie, jakie? ✍.....
  - [9] Nie wiem, trudno powiedzieć
7. Czy uczelnia posiada któreś z wymienionych rozwiązań technicznych / organizacyjnych, ułatwiających studia osobom niewidomym / słabowidzącym?
- [1] Udźwiękowiony komputer / komputery
  - [2] Wyposażenie biblioteki w urządzenia pozwalające na przetwarzanie materiałów drukowanych do postaci elektronicznej (skaner plus udźwiękowiony komputer)
  - [3] Materiały bieżące dostępne w postaci elektronicznej (wykłady, skrypty etc.)
  - [4] Asystent dla osoby niepełnosprawnej
  - [5] Inne rozwiązania techniczno – organizacyjne, jakie? ✍ .....

8. Czy nasuwają się Panu / Pani jakieś pomysły rozwiązań prawnych, organizacyjnych lub technicznych, które mogłyby poprawić sytuację studentów niewidomych / słabowidzących, w Państwa uczelni w przyszłości? Proszę wymienić w kolejności ważności.

- A. ✍ .....
- B. ✍ .....
- C. ✍ .....
- D. ✍ .....

Metryczka

9. Nazwa uczelni: ✍ .....

.....

.....

10. Stanowisko osoby wypełniającej ankietę:

- [1] Pełnomocnik rektora ds. osób niepełnosprawnych
- [2] Pracownik naukowy odpowiedzialny za kontakty ze studentami niepełnosprawnymi
- [3] Pracownik administracji uczelni odpowiedzialny za kontakty ze studentami niepełnosprawnymi
- [4] Inna osoba, jaka? ✍ .....

Informacje o autorze

Lucjan Klyszcz

absolwent socjologii i filozofii UJ, założyciel Instytutu Badań Marketingowych i Społecznych VRG Strategia, członek European Society for Opinion and Marketing Research.

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego (FiRR) jest organizacją pozarządową typu non-profit działającą od 26 sierpnia 2003 r. w dziedzinach nauki, transferu innowacji, przedsiębiorczości oraz kompleksowego i wielopoziomowego wspierania osób najbardziej dyskryminowanych w społeczeństwie. Podstawową misją Fundacji jest zrównoważony rozwój przedsiębiorczości, transfer innowacyjnych rozwiązań, a także wspieranie przedsiębiorstw i innych podmiotów w zdobywaniu i wykorzystywaniu nowoczesnych technologii. Współpracuje z Ministerstwem Nauki i Informatyzacji, Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości oraz władzami lokalnymi województwa małopolskiego, a w ostatnim okresie szczególnie intensywnie kooperuje z licznymi organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, w szczególności niewidomych. Od lutego 2007 Fundacja posiada status Organizacji Pożytku Publicznego.

Projekt realizowany przez Partnerstwo na Rzecz Zwiększenia Dostępności Rynku Pracy dla Osób Niewidomych, w skład którego wchodzi – oprócz Fundacji – także Polski Związek Niewidomych, Akademia Górniczo – Hutnicza, Fundacja Na Rzecz Osób Niewidomych i Słabowidzących, Instytut Badań Marketingowych i Społecznych VRG Strategia oraz Agencja Handi-Soft współfinansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Inicjatywy EQUAL. Jego głównym celem jest kompleksowa pomoc ludziom z dysfunkcją wzroku w znalezieniu i utrzymaniu pracy bądź podjęciu i ukończeniu studiów wyższych. Wzięcie udziału w projekcie dało szansę 60 osobom w wieku 16-35 lat z terenu województwa małopolskiego na zwiększenie swoich kompetencji i umiejętności.